Ismijavanje i izrugivanje

Još jedna od zabranjenih stvari (koja spada i u oblike ogovaranja) je ismijavanje i izrugivanje. Premda ovaj oblik i sam proizlazi iz nekih drugih činilaca i poticaja, koje valja razmotriti na odgovarajućem mjestu, sada ćemo se ipak posvetiti raspravi oko bližih činilaca ogovaranja (tj. onih koji neposredno utječu na činjenje ogovaranja), a nema sumnje da ismijavanje i izrugivanje spadaju u te činioce koji ljude slabog vjerovanja često potiču na ogovaranje. Naravno, ima i onih ljudi koji se koriste ismijavanjem kako bi drugima srozali ugled u društvu, ili se koriste tuđom čašću i ugledom kako bi na nekom sijelu zabavili i nasmijali prisutne, pa oponašajući način na koji neko hoda, govori, jede, itd. bilo pokretima ili aludiranjem, ili nekako drugačije, uzimaju druge ljude za predmet ismijavanja, zadovoljavajući tako svoje osjećanje samodopadljivosti i osvetoljubivosti. Gazeći tako čast drugih ljudi oni u najmanju ruku zabavljaju svoje društvo i one koji ih slušaju. Upravo iz tog razloga Kur'an Časni oštro odvraća od takvog postupka, kudeći ga kao nasilje i nepravdu i naređujući svima onima koji su ga počinili da se pokaju. U Kur'anu stoji:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَومٌ مِّن قَوْمٍ عَسَى أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَى أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

O vi koji uzvjerovaste, neka se muškarci jedni drugima ne izruguju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju razvratnim nadimcima! A oni (koji se ne pokaju – pa oni su onda nasilnici. (El-Hudžurat, 11

Neki od tumača Kur'ana o povodu spuštanja gore navedenog ajeta kažu: “Ovaj ajet je spušten u povodu slučaja Sabita ibn Kajsa ibn Šemasa, koji je bio nagluh. Svaki put kada bi dolazio u džamiju ljudi bi mu pravili mjesta da ode i sjede kraj Poslanika, s.a.v.a.. Jedno jutro je rano došao u džamiju nakon što su ljudi klanjali sabahski namaz i posjedali svako na svoje mjesto. Gledajući da po svom svakodnevnom ustaljenom običaju sjedne blizu Poslanika, s.a.v.a., Sabit

poče razmicati ljude govoreći im: “Mjesta, napravite mjesta, da sjednem kraj Poslanika.” Na kraju mu neko reče: “Sjedi ovdje!” Sabit ode i tu sjede, ali je bio jako ljut što mu nisu dopustili da sjedne blizu Poslanika. Nakon što se razdanilo, Sabit ljutit upita: “Ko je taj čovjek?” Čovjek mu se predstavi. “Jesi li ti sin te i te žene?” upita Sabit, oslovljavajući majku toga čovjeka nazivom koji se u to vrijeme (tj. u vrijeme neznaboštava) smatrao pokuđenim. Čovjek se [posrami i od stida obori glavu. Potom je objavljen ovaj ajet.”[1

Napomena

[Mjerilo i vaga svih vrijednosti kod Uzvišenog Boga su bogobojaznost i čednost.[2

Stoga, niko nema pravo smatrati drugoga beznačajnim niti ikoga gledati s visine, jer moguće je .da baš taj neko bude ugledan kod Boga

Položaj vjernika kod Boga

Vjernik je kod Boga Uzvišenog izuzetno poštovan i omiljen. Bog voli vjernike i smatra ih :časnim, jer u Kur'anu kaže

وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ

(*A čast je u Boga i Poslanika Njegova i u vjernika...* (El-Munafikun, 8...

Iz istog razloga se u suri el-Hudžurat u 11. ajetu kaže da će svaki onaj ko se bude izrugivao vjernicima ili ih bude oslovljavao ružnim nadimcima biti svrstan u skupinu nasilnika. A u :drugom ajetu se kaže

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِى الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ إِلاَّ جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

One koji vjernike ogovaraju zato što zekat daju, a rugaju se i onima koji ih s mukom daju – Bog (*će ruglu izvrgnuti, i njih čeka patnja bolna.* (El- Tevbe, 79

Također se u islamskim predajama prenosi da je poštivanje vjernika zapravo poštivanje Boga, a

da je njegovo vrijeđanje i ponižavanje zapravo vrijeđanje i ponižavanje Prečasne Božije Biti te da izaziva srdžbu Njegovu. U jednoj Božanskoj predaji stoji da Bog objavljuje rat onima koji uznemiravaju vjernike: “Od Imama Sadika, mir neka je s njim, prenosi se da je rekao: 'Uzvišeni Bog je rekao: Neka se pripremi za rat protiv Mene onaj ko bude ponizio roba Moga, vjernika i neka se smatra bezbjednim od gnjeva Moga onaj ko se s poštovanjem bude odnosio prema [robu Mome, vjerniku.”[3

[Poslanik Božiji, s.a.v.a., rekao je: *“...A onoga ko vjernika ponizi, Bog će poniziti.”*[4

Imam Sadik, mir neka je s njim, kaže: *“Onoga ko bude omalovažavao vjernika zbog neznatnosti* [*imetka njegova Bog će omalovažiti i ostat će kod Boga omalovažen sve dok se ne pokaje.”*[5

Čast vjernika veća je od svetosti Kabe

Tumačeći jednu rečenicu iz Nehdžul-belage (“Kada nastupi vrijeme dobra i...”[6]), Ibn Ebi Hadid prenosi predaju od Božijeg poslanika, s.a.v.a., u kojoj se kaže: “Predaja koju prenosi Džabir glasi: 'Poslanik Božiji, s.a.v.a., je pogledao u Kabu i rekao: Pozdravljam te, Kućo, koliko si samo veličanstvena ti, i koliko je velika svetost tvoja, a tako mi Boga, vjernik je kod Njega Uzvišenoga svetiji i od tebe; jer Bog od tebe je samo jedno zabranjenim učinio, dok od vjernika zabranio [troje: krv njegovu, imetak njegov i da se o njemu ružno misli.'”[7

Napomena

Kao što smo već i ranije napomenuli, ono što kod Uzvišenog Boga više od bilo čega drugog ima značaj i vrijednost jeste bogobojaznost, dok druge stvari, kao što su novac, ugled, položaj, itd. nisu nikakav dokaz čovjekove uzvišenosti i omiljenosti kod Njega. Iz tog razloga, ni na jednog vjernika se ne smije gledati s visine, jer mi ne znamo ko su Božiji dobri prijatelji, budući da nutrinu svakog čovjeka poznaje jedino Gospodar Uzvišeni. Tako Plemeniti Poslanik, s.a.v.a., u jednom od svojih kazivanja govori sljedeće: “Bog Uzvišeni sakrio je tri stvari u druge tri: (...) i sakrio je prijatelja Svoga među ljudima (...), pa neka niko od vas nipošto ne omalovažava [nikoga od robova Božijih, jer on ne zna ko od njih je Božiji prijatelj.”[8

Tako i Imam Ali, mir neka je s njim, u jednoj predaji kaže: “Bog Uzvišeni sakrio je četiri stvari u druge četiri: (...) i sakrio je prijatelja Svoga među robovima Svojim. Ne omalovažavaj zato

[nijednog od robova Božijih, jer on može biti prijatelj Njegov, a da ti to ne znaš."[9

Loše posljedice ismijavanja i izrugivanja

Nema nikakve sumnje da onaj ko vrijeđa druge ljude i uzima ih za predmet ismijavanja i izrugivanja čini jedan uistinu težak grijeh i stoga treba očekivati da će i posljedice toga čina biti ružne, jer nijedno djelo neće ostati bez svoga odraza:

فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۝ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

Pa ko bude uradio koliko trun dobra – vidjeće ga,a ko bude uradio koliko trun zla – vidjeće ga. ((Ez-Zilzal, 7-8

U ružne posljedice izrugivanja i ismijavanja drugih spadaju nemar i ravnodušnost prema gubitku osjećanja odgovornosti. Osobe koje obole od ove bolesti neminovno zanemaruju sjećanje na Boga i više ne uživaju u robovanju svome Gospodaru. Dakle, oni prilikom činjenja ibadeta nisu prisutni svojim srcem, i pristupaju mu nazor i bez imalo volje.

Iz Kur'ana se zaključuje da je jedan od uzroka zanemarivanja i zaboravljanja Boga izrugivanje i ponižavanje vjernika, budući da su vjernici oličenje vjere i ponos vjerozakona Predvodnika svih poslanika i svako omalovažavanje njihovog položaja dovodi do lišavanja uspjeha i pomrčenja srca onoga ko to učini, pridružujući ga, na kraju, onim zabludjelim stanovnicima Džehennema.

Dok se u Kur'anu opisuje teško stanje stanovnika Džehennema te način na koji će biti ispitivani, ukazujući na njihova jadikovanja i vapaje da odatle izađu i izbave se iz bolne patnje u vatri, Uzvišeni Bog im se obraća riječima: Prezreni u njoj ostajte i ništa Mi ne govorite![10] Nakon toga, On kaže:

إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِى يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ۝فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّى أَنسَوْكُمْ ذِكْرِى وَكُنتُم مِّنْهُمْ تَضْحَكُونَ

Neki robovi Moji govorili su: "Gospodaru naš, mi vjerujemo, zato nam oprosti i smiluj nam se, jer Ti si najmilovistiji!", a vi ste im se rugali, tako da sam dao da na Mene zaboravite, a vi ste njih ismijavali. (El-Mu'minun, 109–110)

Sada, kada smo se uvjerili da je jedan od uzroka zanemarivanja i zaboravljanja Boga izrugivanje vjernicima i iskazivanje nepoštovanje prema njima, treba imati u vidu i činjenicu da svako onaj ko sa Ovog svijeta ode u takvom stanju, ne pokajavši se, susrest će se sa tegobnim i

neizdrživim zagrobnim životom, a na Sudnjem danu na Sabiralište će doći slijep i njega neće obuhvatiti Božija milost. Tako u Kur'anu stoji:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِى فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ۝ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِى أَعْمَى وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا ۝ قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسَى

A ko okrene glavu od sjećanja na Mene, taj će tegobnim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepog dovesti.“Gospodaru moj,” – reći će – “zašto si me slijepa oživio kada sam vid imao?”“Evo zašto” – reći će On: “Dokazi Naši su ti došli, ali si ih zaboravio, pa ćeš danas ti isto tako zaboravljen biti.” (Taha, 124–126)

Sutra će biti red na vjernike da se smiju

Na drugom mjestu u Kur'anu se kaže: Oni koji na Ovom svijetu vjernike budu ismijavali, i koji kraj njih podrugljivo im se podsmjehujući budu prolazili, i koji ih pokretima svojih očiju i obrva za podsmijeh budu uzimali, veseleći se i radujući se zbog tih svojih ružnih postupaka i još k tome hvaleći se time – trebaju znati da će sutra biti red na vjernike da se njima smiju. Ajeti kazuju ovako:

إِنَّالَّذِينَأَجْرَمُواكَانُواْمِنَالَّذِينَآمَنُوايَضْحَكُونَ

(*Grješnici se podsmjehuju onima koji vjeruju.* (El-Mutaffifun, 29

وَإِذَامَرُّواْبِهِمْيَتَغَامَزُونَ

(*Kada pored njih prolaze, jedni drugima namiguju.* (El-Mutaffifun, 30

وَإِذَاانقَلَبُواْإِلَىأَهْلِهِمُانقَلَبُواْفَكِهِينَ

(*A kada se porodicama svojim vraćaju, vraćaju se šale zbijajući.* (El-Mutaffifun, 31

وَإِذَارَأَوْهُمْقَالُوااإِنَّهَؤُلَاءلَضَالُّونَ

(*Kada ih vide, govore: “Ovi su, doista, zalutali!”* (El-Mutaffifun, 32

وَمَاأُرْسِلُواعَلَيْهِمْحَافِظِينَ

(*A oni nisu poslani da paze na njih.* (El-Mutaffifun, 33

فَالْيَوْمَالَّذِينَآمَنُواْمِنَالْكُفَّارِيَضْحَكُونَ

(*Danas će se oni koji uzvjerovaše nevjernicima podsmijevati.* (El-Mutaffifun, 34

عَلَىالْأَرَائِكِيَنظُرُونَ

(*Sa divana gledajući.* (El-Mutaffifun, 35

هَلْثُوِّبَالْكُفَّارُمَاكَانُوايَفْعَلُونَ

Zar će nevjernici drugačije kažnjeni biti nego prema onome kako su postupali! (El-Mutaffifun, (36

Sve u svemu, ismijavanje i izrugivanje su neka vrsta traženja mahana drugima, i čovjeku ne priliči da, samo da bi nekog zasmijao, počini ovaj grijeh, ponižavajući tako druge ljude. Oni koji ismijavaju druge su oholi i upravo ih ta oholost i samodopadljivost tjera da s nipodaštavanjem gledaju na vjernike i pobožne ljude, te da, na kraju, tim svojim postupanjem pripreme za sebe .tešku i bolnu patnju, čiji primjer smo naprijed naveli

Loši gubici ismijavanja sa gledišta predaja

U predajama od Čistih, mir neka je s njima, također se oštro prekoravaju oni koji ponižavaju i :ismijavaju vjernike. U vezi s tim pitanjem navest ćemo nekoliko predaja

Isprazan govor i vječiti gubitak

Oni koji ogovaranjem, klevetanjem, vrijeđanjem i ponižavanjem ljudi zasmijavaju druge trebaju .znati da će na Sudnjem danu biti među najvećim gubitnicima

Imam Sadik, mir neka je s njim, kaže: “U Medini je živio neki čovjek besposličar koji je zasmijavao ljude. Reče on jednom: 'Ovaj čovjek (tj. Ali ibn Husejn) mi se ne da zasmijati.' Pa prođe jednom Imam Sedžad a za njim dvojica sluga njegovih. Taj čovjek priđe i Imamu sa vrata strgnu ogrtač, zatim ode, a Imam Sedžad, mir neka je s njim, nije ga ni pogledao. Ljudi krenuše za njim i uzeše od njega ogrtač, potom ga donesoše i ogrnuše Imama njime, a on ih upita: 'Ko je onaj?' 'Ama to je jedan besposličar koji zasmijava narod Medine', rekoše oni. Imam na to [kaza: 'Recite mu da Bog ima dan u kojem će besposličari veliki gubitak doživjeti.”[11

U svakom slučaju, nema dvojbe da će takve osobe na Sudnjem danu zadesiti brojne patnje i

muke i kako god su se oni na Ovom svijetu rugali vjernicima i ismijali ih, na Sudnjem danu .vjernici će se smijati njima

Poslanik plemeniti, s.a.v.a., rekao je: “Uistinu će se jednom od onih koji su se ljudima izrugivali otvoriti jedna vrata džennetska, pa će mu se kazati: 'Požuri, požuri!' On će onda doći u muci svojoj i tuzi, pa taman kad dođe do njih, ona će se pred njim zatvoriti. Zatim će mu se otvoriti druga vrata, pa će mu se kazati: 'Požuri, požuri!' On će opet doći u muci svojoj i tuzi, pa taman kad dođe do njih, ona će se pred njim zatvoriti. I to će tako trajati sve dok se pred tim čovjekom [ne otvore jedna od tih vrata, te mu se opet kaže: 'Požuri, požuri!', a on im neće ni prilaziti.”[12

Zaključak rasprave

Imajući u vidu ono što je rečeno, vjerski osviješteni i pobožni ljudi bi se morali kloniti ovakvog :ružnog i nedoličnog ponašanja iz dva razloga

.Kao prvo, zato što su ismijavanje i nepristojno izrugivanje po svojoj prirodi ružni -

.Kao drugo, zato što ono dovodi do činjenja i drugog velikog grijeha – ogovaranja -

!Gospodaru, sačuvaj nas grijeha

Izvor: Muhammed Reza Mahdevi Keni, Koraci ka samoizgradnji 1, Fondacija "Mulla Sadra", Sarajevo, 2011., preveo sa perzijskog: Samed Jelešković

.Mudžme'u-l-bejan, Bejrut, sv. 9, str. 135 [1]

U Kur'anu Časnom navodi se pet mjerila za određivanje vrlina i prednosti među ljudima, a to [2] :su

a) Bogobojaznost, pa se kaže: ...إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ...

(Kod Boga je od vas najbolji onaj ko je najbogobojazniji... (El-Hudžurat, 13...

b) Razum i promišljanje (korištenje razumom) koji su ishodište svih drugih vrijednosti, na što .ukazuju i brojni kur'anski ajeti

:c) Borba na Božijem putu, pa se kaže

لاَّ يَسْتَوِى الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُوْلِى الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِى سَبِيلِ اللهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فَضَّلَ اللهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِم عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُـلاًّ وَعَدَ اللهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا

Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na putu Božijem bore imecima svojim i životima svojim. One koji se budu borili ulažući imetke svoje i živote svoje Bog će odlikovati čitavim jednim položajem nad onima koji se ne budu borili, i On svima obećava lijepu nagradu. Bog će borcima, a ne onima koji se ne bore, dati (veliku nagradu. (En-Nisa', 95

.d) Vjerovanje

e) Znanje. Znanje i vjerovanje su dva temeljna mjerila i dva stuba lijepog stabla vrline i :čovječnosti. Časni Kur'an o tome kaže

...يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ...

Bog će na visoke položaje uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je znanje dato... (El-... (Mudžadele, 11

Međutim, treba znati da bogobojaznost vrjednija od svih drugih vrijednosti, štaviše, bogobojaznost je osnova i stub svih drugih vrijednosti, budući da bez nje ni znanje neće biti korisno, niti će borba otvoriti put, niti će razum vodič biti, niti će vjerovanje odvesti čovjeka do željenog odredišta. Tek na polju bogobojaznosti razum poima istine, a znanje rješava teškoće. Sve one pohvale i bodrenja na stjecanje znanja uslovljene su činjenicom da su ciljevi obrazovanja i učenja spoznaja Istine, svijest o odgovornosti, služenje Božijim robovima, :stjecanje Božijeg zadovoljstva; u protivnom, ishod znanja bit će onakav kakvim ga vidi Rumi

Nečasna naučit vještini i znanju

To je k'o hajduka učit' mačevanju

Bijesnome pjancu mač da je u ruci

Bolje je neg' podlog naučit nauci

Znanje i imetak, položaj i novac

.U rukama podlih smutnje je povodac

(Mesnevija, IV, str. 693)

Saduk, Sevabu-l-e'amal ve 'ikabu-l-e'amal, str. 284; Mehasine berki, Entišarate islamijje, [3] .drugo izdanje, sv. 1, str. 97

.Amali Tusi, str. 114 [4]

.Miškatu-l-envar, Nedžef, str. 59; Saduk, Sevabu-l-e'amal ve 'ikabu-l-e'amal, str. 299 [5]

.Potpuni prijevod je već naveden u dionici Izvori ogovaranja [6]

.Šerh nehdžu-l-belage, Ibn Ebi Hadid, sv. 18, str. 278 [7]

.Biharu-l-envar, Bejrut, sv. 72, str. 147 [8]

.Hisal Saduk, sv. 1, predaja 26, str. 198 [9]

[10]اخْسَؤُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ (El-Mu'minun, 108)

Biharu-l-envar, Bejrut, sv. 72, str. 147; Menakib Al Ebi Talib, sv. 4, str. 158; Amali Saduk, [11] .sjednica 39, predaja 6, str. 183

Gazali, Ihja'u ulumi-d-din, sv. 3, str. 131; Mi'radžu-s-se'ade, str. 302; Džami'u-s-se'adat, [12] .Bejrut, sv. 2, str. 288